

Голас Радзімы

№ 41 (1456)
14 кастрычніка 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-ы

У наступным годзе спаўняецца чвэрць стагоддзя Дзяржаўнаму народнаму хору БССР. НА ЗДЫМКУ: жаночая група хору выступае перад працаўнікамі калгаса імя Заслонава Дзятлаўскага раёна. Фотарэпартаж аб гэтым калектыве змешчаны на 7-й стар.

ІНТЭРВ'Ю Л. І. БРЭЖНЕВА

Французскаму тэлебачанню 5 кастрычніка 1976 года

Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. І. Брэжнёў прыняў у Крамлі аглядальніка тэлевізійнай кампаніі Францыі ТД-1 Іва Мурузі і даў яму інтэрв'ю. Ніжэй прыводзяцца пытанні аглядальніка і адказы таварыша Л. І. Брэжнева.

Іў Мурузі. Перш за ўсё, пан Генеральны сакратар, мне хацелася б перадаць Вам падзяку за тое, што Вы прымаеце прадстаўніка Французскага тэлебачання ў гэтым крамлёўскім кабінце, дзе Вы рэдка даеце інтэрв'ю. Тым самым Вы ў нейкай меры прымаеце тут Францыю. Упэўнены, што французы з вялікай цікавасцю ўспрымуць выказванні, якія Вы зробі-

це, тым больш, што яны з цеплынёй успамінаюць аб Вашым знаходжанні ў Францыі ў 1971, 1973 і ў 1974 гадах, і я скажаў бы, любячы Вас. Вы чалавек, якога любяць у Францыі. Нам хацелася б ведаць вельмі многае. Перш за ўсё дазвольце спытаць, чым даводзіцца займацца Вам, як Генеральнаму сакратару ЦК КПСС, якія праблемы знаходзяцца цяпер

у полі зроку Палітбюро ЦК вашай партыі.

Шырока вядома Ваша выдатная роля ў міжнародных справах. У сувязі з гэтым хацелася б пачуць Ваш пункт гледжання па некаторых актуальных пытаннях.

У апошні час у заходніх краінах даволі шырока ідуць дыскусіі вакол пытання аб каштоўнасці разрадка міжнароднай напружанасці. Выказваецца часам нават думка, што яна выгадная перш за ўсё Савецкаму Саюзу і іншым сацыялістычным

краінам. Што Вы думаеце наконт гэтага? Які, так сказаць, глабальны падыход Савецкага Саюза цяпер да міжнародных спраў?

Мінула ўжо больш за год з таго часу, як Вы, пан Генеральны сакратар, прэзідэнт Валеры Жыскар д'Эстан, як і кіраўнікі іншых дзяржаў, падпісалі Заключны акт нарады ў Хельсінкі. Паколькі я ведаю, якой блізкай была Вам ідэя гэтай нарады, хацелася б пачуць, як ацэньвае Савецкі Саюз ход выканання дасягнутых дагаворанасцей, у тым ліку тых,

што датычаць разрадка.

І, нарэшце, пан Генеральны сакратар, мае апошняе пытанне. У нас ведаюць Вас як відавочнага прыхільніка далейшага развіцця франка-савецкіх адносін.

Л. І. Брэжнёў. Гэта правільна. **Іў Мурузі.** Мы ведаем, што Вам давялося прыкласці нямала намаганняў для паляпшэння нашых адносін. Цяпер Вы падтрымліваеце кантакты з прэзідэнтам Жыскар д'Эстанам. Аб'яўлена, што ў недалёкай будучыні адбудзецца Ваш візіт [Працяг на 3-й стар.]

СКРОЗЬ ПРАСТОРЫ АТЛАНТЫКІ

Многія гады вучоныя спрабуюць разгадаць тайну надзвычайнага насельніка падводнага царства — вугра. У Беларусі вугром ужо даўно займаецца доктар біялагічных навук С. Кахненка. Я пабываў у лабараторыі экалогіі і інтрадукцыі рыб аддзела заалогіі і паразіталогіі АН БССР. І тут даведаўся шмат цікавага аб еўрапейскім вугры.

— Цяпер вугры жывуць у многіх азёрах Беларусі і іншых рэспублік, — расказвае Серафім Васільевіч. — Нарач была першым прэснаводным вадаёмам, дзе «пасялілася» гэтая дзіўная рыба.

Першая тайна вугра — гэта адзінае і дакладна вызначанае месца нерасту. Такім з'яўляецца Саргасава мора ў Атлантычным акіяне. Уявіце сабе шлях, скажам, ад беларускай Нарачы да берагоў Амерыкі. Каля шасці тысяч кіламетраў трэба праплысці вугру. Як у акіянскай бездані знаходзіць ён шлях да сябе на радзіму, якія ў яго арыенціры? Гэта невядома.

Дарэчы, той працяглы шлях вугор пераадоўвае... без ежы. Так, у час падарожжа да месца нерасту рыба ніжым не харчуецца. У прэсных азёрах ён назапасіў столькі пажыўных рэчываў, што іх цалкам хапае на ўсю дарогу.

Нерасціцца вугор на вялікай глыбіні, прынамсі так мяркуюць вучоныя. Пасля нерасту вугры гінуць, а іх патомства накіроўваецца ў зва-

ротны шлях. Лічынкі трапляюць у цёплае цячэнне Гольфстрыму, яно і нясе іх да берагоў Еўропы. Як доўга лічынкі плывуць сюды — дакладна невядома. Адны вучоныя лічаць, што на гэтай траціцца паўгода, другія — два, два з палавінаю гады. Частка моладзі вугра вылаўліваецца, частка заходзіць у прэснаводныя рэкі, рассяляецца на вадаёмах і тут жыве, каб праз некалькі гадоў па прыкладу сваіх продкаў пайсці ў Саргасава мора.

Вугор — каштоўнейшая рыба. Вельмі смачная, тлустасць яе дасягае 30 працэнтаў. І таму вучоныя многіх краін даўно займаюцца практыкай штучнага ўзнаўлення вугра.

— Праблема гэтая надзвычай складаная, — працягвае свой расказ Серафім Васільевіч. — Тут сам вугор спачатку ўвёў чалавека ў зман. Усе думалі, што ён з'яўляецца на свет не так, як астатнія рыбы. Падставы на гэтую былі: у вугра не знаходзілі першапачатковай стады развіцця. Японскім даследчыкам удалося атрымаць лічынку вугра. Аднак пражыла яна толькі пяць сутак. Да таго ж японскі вугор па сваёй біялогіі адрозніваецца ад еўрапейскага.

А вось у мінулым годзе беларускія вучоныя ўпершыню ў Савецкім Саюзе ў лабараторных умовах атрымалі спелую ікру вугра і малявак. Гэты поспех — першы крок на шляху да разгадкі дзіўнай рыбы.

Летапні дослед будзе паўтараюць у больш буйным маштабе і па змененай метадыцы.

Каштоўныя звесткі, якія атрымліваюць тут, маюць вялікае практычнае значэнне. Акрамя чыста смакавых якасцей, вугор каштоўны і іншым: ён можа жыць у любых вадаёмах пры наяўнасці дробных водных арганізмаў, паядае малакаштоўную рыбу, з'яўляючыся своеасаблівым біялагічным санітарам. Аднак цяпер вугор амаль не заходзіць у нашы ўнутраныя вадаёмы па Нёману і Заходняй Дзвіне: электрастанцыі, пабудаваныя на гэтых рэках, перагаралі шлях рыбе. І мы купляем моладзь вугра ў Францыі, Англіі і ў іншых заходне-еўрапейскіх краінах. За апошнія гады ў нашу краіну завезена каля 140 мільёнаў моладзі гэтай рыбы. Дарэчы, транспарціраваць яе не так проста. Вязуць моладзь вугра ў самалётах, у спецыяльных пенапластавых кантэйнерах без вады. Праўда, у кантэйнерах павінен быць абавязкова таючы лёд.

Больш як 35 мільёнаў моладзі вугра з агульнай колькасці завезенай выпушчана ў беларускіх азёрах — Нарач, Браслаўскія, Лукомскія. Ужо цяпер больш як 45 тысяч гектараў азёрнай плошчы рэспублікі зарыбляецца моладзю вугра. Разгадка тайны гэтай загадкавай рыбы несумненна дапаможа павялічыць яе промысел.

М. ШЫМАНСКИ.

Вучоныя Беларускага навукова-даследчага інстытута меліярацыі і воднай гаспадаркі распрацоўваюць праблемы асушэння, асваення і рацыянальнага выкарыстання забалочаных зямель, эксплуатацыі гідратэхнічных збудаванняў. Складаныя разлікі робяцца тут з дапамогай хуткадзеючага камп'ютэра ЕС-1020. Аператар Людміла ЯРАВЕНКА (на здымку) — адна з тых, хто абслугоўвае ЭВМ.

Фота Ч. МЕЗІНА.

«САКРЭТ» СВЕЖАЙ АГАРОДНІНЫ

Год назад Агенцтва друку Навіны паведаміла аб новым метаде захоўвання агародніны і садавіны. Яго прапанаваў беларускі інжынер Анатоль Бут. Метад выклікаў вялікую цікавасць у навукова-даследчых арганізацыях, у прамысловасці, сельскай гаспадарцы, сярод насельніцтва.

У паведамленні адзначалася, што ў лабараторыі ўжо тры гады ў шклянцы захоўваюцца свежыя агуркі. Захоўваюцца без вады, без солі. У чым сакрэт гэтай дзіўнай з'явы? Аказваецца, усё проста: агародніна і садавіна — біялагічныя акумулятары. Плады, хоць і сарваны з куста, працягваюць жыць, дыхаць. Пад дзеяннем назапашаных у іх электрычных зарадаў ідзе працэс ператварэння пажыўных рэчываў у вуглекіслы газ, пачынаецца працэс гніення.

Але калі памідоры, агуркі, яблыкі, вінаград і іншыя плады апрацаваць аэраіонамі, то яны могуць захоўвацца ў звычайных умовах да наступнага ўраджаю. У плады «патушана» натуральная «топка», нейтралізаваны зарады, якія ўтрымліваюцца ў іх. Адбылося штосьці падобнае анабіёзу — плод не памёр, але і не раскодуе рэчываў, якія ўтрымліваюцца ў ім. Агародніна і садавіна захоўваюць першапачатковы выгляд, смак, пах.

Ідэя, пацверджаная эксперыментамі, знайшла прадаўжальнікаў. Спецыялісты Мінскага заводу халадзільнікаў разам з вучонымі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта распрацавалі і выпусцілі даследна-прамысловую партыю электрона-іонных камер, у якіх можна доўгі час захоўваць агародніну і садавіну ў хатніх умовах.

Мінская ўстаноўка мае памеры сярэдняга халадзільніка. Яна ініцыюе паветра і падтрымлівае ў камеры тэмпературу плюс 10—15 градусаў па Цэльсіус.

У Маскоўскім тэхналагічным інстытуце харчовай прамысловасці скарыстанне электрона-іоннай тэхналогіі дало магчымасць у дзесяць разоў павялічыць пад'ёмную сілу дражджэй. Значыць, паскорылася выпяканне цеста, палепшылася якасць хлеба.

— Цяпер асабліва важныя, — гаворыць Анатоль Бут, — уяўляюцца мне доследы з зернем. У многіх раёнах краіны ідзе ўборка збожжа ў дажджлівае надвор'е, вільготнасць яго дасягае 30 працэнтаў (пры норме 14—15). Сырое зерне трэба «закансерваваць», выйграць час для наступнай прасушкі. І тут зноў на дапамогу прыходзіць электрона-іонная тэхналогія.

Навуковы савет Міністэрства харчовай прамысловасці Беларусі вынес рашэнне аб шырокім выкарыстанні новага метаду для захоўвання прадуктаў ураджаю 1976 года.

Д. САСОРАУ.

Мінск сёння. Жылыя дамы ў раёне вуліц Я. Коласа і Друкарскай.

Фота Г. УСЛАМАВА.

монополия на изготовление которых в недалеком прошлом принадлежала всего нескольким западным фирмам, у нас освоено свыше 30 моделей.

У нас таксама створана навукова-тэхнічная і матэрыяльная база для прайзводства цяжкіх і унікальных станкаў і кузнечна-прэсавога аборуавання любых габарытаў і тэхніко-эканамічных характэрыстык. Тендэнцыя развіцця ў гэтай абласці напяралена на павышэнне мацношці і бастроходнасці, жэсткасці і вібруаустойчывасці аборуавання. Асабае уважанне уделася атаматызаванню управлэння і асвабоджэнню людзей ад цяжкіх работ. Высокі тэхніцкі ўрэвень нашых станкаў для абработкі крупногабарытных деталей абеспечывае ім спрас на мавровым рынку. Ряд унікальных машынаў, створаных у нашай стране, успешна работаюць сёння на заводах вядучых западных фірмаў.

Дасягненні навукова-тэхніцкай рэвалюцыі ў абласці станкастроення, радыаэлектронікі, электратэхнікі, атаматызаваных сістэм управлэння спосабавалі разработке навейшага атаматызаванага аборуавання для індывідуальнага, мелкосерыйнага і серыйнага прайзводства. Речь ідет о станках і аборуаванні с чысловым праграммным управлэннем (ЧПУ), прайзводство которых імеет ісклучітэльно важное значенне для всех отраслей машынастроення. До-

статочна сказаць, што па сраवलнню с абывчым прайзводітэльносць труда на станке с ЧПУ выше в 2,5—8 раз.

Аналогічна тому как в свое время у нас шавро проводілись работы по развітыву прэцызійнаго станкастроення, сёгдня отрасль вступила в новы этап ускореннаго серыйнаго прайзводства станкаў с чысловым праграммным управлэннем — машынаў баве высокаго класса по уровню атаматызаванню управлэння, по дасягаемым показателам прайзводітэльносці. В дэсятой пятылетке их выпуск возрасет в полтора раза.

В последние годы в нашем станкастроенні асущэствлялась шаврокая праграма подготавкы всего комплекса аборуавання, абеспечывающаго атаматызаванню прайзводственных процессов. Так, за прошедшие пять лет спеціалізіраванные заводы отрасли ізготавілі свавше 1520 комплектов атаматызаванных ліній, в том чысле 720 для заводов машынастроення — в два раза бавше, чем в 1966—1970 годы. Прэдстоит разработать и приступіть к ізготавленню аборуавання для атаматызаванню сборки массовых ізделій, наладіть серыйное прайзводство атаматызаванных манипуляторов с праграммным управлэннем. В дэсятой пятылетке прайзводство атаматызаванных ліній для машынастроення по сраवलнню с прошедшим пятылетіем увелічнтся в 1,7 раза.

Требования к качестванным и тэхніцкым характэрыстыкам станкаў бастро менаются. Эта проблема становітся все баве актуальной для нас в связи с постовно растущим экспортом прайздукці. Так, в 1975 году было экспортовано в другие страны машынаў і оборуавання на 4,5 мільнарда рублев — на 12,8 процанта бавше, чем в 1974-м. Одна из вавшеіших статей этых поставок — 17,6 тысяч металлорезущих станкаў.

Около 75 процентов экспорта советского машынастроення ідет в соціалістичэские страны. Одновременно расшаврятся и спеціалізізация этых государств в прайзводстве смежной прайздукці. Ведется совмештная разработка ліній, машынаў і систем для комплексной атаматызаванню тэхнолוגіческих процессов.

Постовно увелічываються закупкы советского оборуаования развівающымися государствами. Растет вывоз наших машынаў і в крупные капіталістичэские страны, которые в последнее время проявляют к нм все бавшей интерес. Ос новные імпортеры — Фінляндія, Франция, ФРГ, Италия, Японія, Швеція. Однако в целом обьем поставок советского оборуаования в развітые капіталістичэские страны нже імеющіхся возмощностей. Мы прайннмаем значітэльные усилія, чтобы укрепіть позіцію своих станкаў и машынаў как на внутреннем, так и междунароаном рынку

Так, в дэсятой пятылетке прэдстоит создать и ізготавіть праймерно 4100—4200 опытных образцов новых ізделій, оранізовать прайзводство прайздукці, которая по тэхніцкым характэрыстыкам и качеству находитса на уровне лучших отечественных и зарубежных образцов.

В дэсятой пятылетке развітые отрасли будет прайсходіть с меньшым акцентом на количественные показателы прай коренном ізмененні качества и структуры оборуаования, вследствие чего обьем выпуска станкаў и машынаў в стоимостном выражении увелічнтся на 50 и баве процентов.

Бастры рост и павышенне эффэктывности советского станкастроення обусловлены высокымі темпами введенья мацношостей и четко спланірованной оранізаціей всего прайзводства. Только за прошедшие пять лет у нас полностью или частічно закончено строітельство 16 крупных заводов. В 1976—1980 годы капіталовложенья в отрасль возрасут в 1,6 раза. Около 70 процентов всей суммы будет направлено на расшавренье, реконструкцію и тэхніцкое перевооруженье действующих прайпрятній.

Анатоль КОБЯКОВ,
начальник сводного отдела
машынастроення и металлообработкы
Госплана СССР.
АПН.

І восенню выпадаюць цёплыя сонечныя дні...

Фота В. КРЫЦКАГА.

на зямлі бацькоў

ДА СУСТРЭЧЫ ПРАЗ ТРЫ ГАДЫ

У 1943 годзе ў сям'і Майсея Грамыкі з вёскі Амневічы здарылася няшчасце. Быў схоплены і адпраўлены на катаржную працу ў Нямеччыну яго старэйшы сын Іван. Працаваў ён дзесьці на захадзе Германіі. А калі ў 1945 годзе тую мясцовасць занялі амерыканскія войскі, Іван падаўся ў Бельгію. Уладкаваўся на шахту.

— Чаму не дабраўся дамоў? — перапытвае Іван Майсевіч. — Ды неяк сорамна было... Працаваў жа на іх... Некаторую ролю адыграла і варожая прапаганда, якая сцвярджала, што такім, як я, няма месца ў Савецкім Саюзе.

Потым пазнаёміўся з бельгійскай дзяўчынай, работніцай аптэкі, і хутка ажаніўся. З'явіліся дзеці. Цяпер іх у Івана Майсевіча пяцёра, дзве старэйшыя дачкі ўжо выйшлі замуж, жывуць самастойна. Малодшая яшчэ вучыцца ў школе, а сыны... Адзін вучыцца на электрыка, другі служыць у арміі.

— Не, не маглі мае дзеці вучыцца і канчаць інстытуты, як гэта робіцца ў Савецкім Саюзе, — са смуткам заўважае зямляк. — У Бельгіі вучыцца нялёгка, патрэбны немалыя грошы. А заробкі мае і жонкі не такіх вялікіх. Трэба ж сям'ю даглядаць, ды мы з жонкай франк да франка збіралі, каб збудаваць як-небудзь сабе домік. Нялёгка ён нам даўся.

Некалькі гадоў назад Іван Грамыка пайшоў на пенсію. Стала крыху лягчэй, бо ўжо трое дзяцей жывуць самастойна. Нарэшце, ён змог прыехаць і на сваю Радзіму. Першы раз ён пабываў у Амневічах яшчэ ў 1970 годзе. Усё яго тут здзіўляла, пазнаваў ён і не пазнаваў сваю вёску. Не, і параўноўваць не прыходзілася Амневічы яго юнацтва з цяперашнімі. Замест вузкіх аднаасоб-

нічкіх палосак навокал раскінуліся шырокія калгасныя палеткі, пабудаваны жывёлагадоўчыя фермы, узведзены новыя дамы. Усё гэта надзвычай усхвалявала Івана Майсевіча.

І тады ён вырашыў, што будзе часта прыязджаць сюды. Але лёгка сказаць «часта прыязджаць», на гэта патрэбны таксама грошы. Дамовіліся з жонкай, што на паездку яны будуць збіраць грошы на працягу трох гадоў. Так і зрабілі. Другі раз яны пабылі на Радзіме Івана Майсевіча ў 1973 годзе. І тут зноў заўважылі вялікія перамены: расла і мацвалася калгасная гаспадарка, больш заможным станаўліся жыццё людзей.

Сёлета, таксама праз тры гады, муж і жонка Грамыкі зноў прыехалі наведваць родзічаў у Амневічах.

На наша пытанне, як падабаецца «дома», Іван Майсевіч з усмешкай адказаў:

— Вялікія перамены тут у вас адбываюцца кожны год. Нам гэта асабліва відаць, так сказаць, збоку. А для моладзі сапраўды адкрыты ўсе дарогі — на працу і на вучобу. Такіх магчымасцей працоўная моладзь Бельгіі не мае.

І Іван Майсевіч раскажаў пра жыццё выхадцаў з іншых краін, якія жывуць у Бельгіі.

Мы выказваем задавальненне тым, што Іван Майсевіч не забыў сваёй мовы.

— Што вы! — заяўляе ён. — Як жа можна забыць родную мову! Таксама, як нельга забыць сваю Радзіму. Я хацеў бы, каб гэтак жа добра валодалі роднай мовай і мае дзеці, толькі ім гэта даецца нялёгка. Вельмі хочацца прывезці іх сюды, але ўсё не дазваляюць сродкі.

В. ХІЛМОНАЎ.

Карэліцкі раён.

МЫ ЯШЧЭ ПАБАЧЫМСЯ, РАДЗІМА!

Неймаверна цяжкі лёс выпай на маю долю. Нарадзіўся я і рос у вёсцы Скрэндзевічы, непадалёку ад Казлоўшчыны. Цяпер гэта Дзятлаўскі раён на Гродзеншчыне. Басаногае дзяцінства. Аб ім не хочацца і ўспамінаць. Ды і юнацкія гады былі не лепшымі. Гнуць спіну на пана даводзілася з ранку да позняга вечара.

Вось і давялося ў 1930 годзе пакінуць родныя мясціны, падацца на пошукі кавалка хлеба. Тады ехалі многія беларусы, украінцы, палякі. Так трапіў у Канаду і я. Але і тут не лепшае жыццё нас чакала. З цямна да цямна з сякераю ў руках карчавалі хмыз, валілі лес. Не па адным мазалі, налітым крывёю, насілі. Скардзіцца не было каму, таму што эмігрантаў ніхто нават за людзей не лічыў.

Нялёгка жыць і цяпер.

Рабочыя гадамі не могуць знайсці работы. Аб бесчалавечнасці капіталістычнага ладу гаворыць і той факт, што тут вельмі цяжка, а часам наогул немагчыма атрымаць грамадзянства. Эмігранты жывуць па 50 гадоў у Канадзе, не маючы правоў грамадзяніна гэтай краіны, а многія нават так і памерлі, не дачакаўшыся іх.

Аб жыцці на Радзіме, якая з кожным годам прыгажэе, мы, беларусы, даведваемся адзін ад аднаго, з кніжак, радыёперадач. Як толькі хто-небудзь з суайчыннікаў вяртаецца ў Канаду з Беларусі, мы не можам наслухацца яго раскажаў аб убачаным. Пераказваем гэта іншым.

Кожны раз, калі прыязджаю на Радзіму, я назіраю вялікія радасныя перамены ў жыцці зямлякоў. Сёлета я зноў на роднай зямлі. Цёплыя сустрэчы ніколі не абыходзяцца без слёз, тым больш развітання з усім блізкім табе, дарагім. Гасціннасць, сардэчнасць, цеплыня ўзрушваюць. Яшчэ да ад'езду майго заставаўся цэлы ты-

дзень, а я ўжо ў душы адчуваў горыч і сум расставання.

Мне ўжо 72 гады, і хто ведае, ці давядзецца калі-небудзь прыехаць яшчэ. Таму, едучы сёлета на Радзіму, вырашыў спыніцца ў абласным цэнтры, сваім вачыма ўбачыць Брэсцкую крэпасць, апаленую агнём цэглу, пачуць імёны тых, хто стаў для савецкіх людзей бессмяротным. Я наведваўся сюды два разы: бачыў Брэсцкі мемарыял днём і вечарам пры зыяні электрычных ліхтароў і пражэктараў.

У Брэсце мяне ветліва сустрэлі работнікі гасцініцы «Інтурыст». Уразлі высокая культура абслугоўвання, утульнасць пакояў, каларыйнасць страў і многае іншае. А які прыгожы сам горад Брэст з яго прыветнымі, добрымі людзьмі!

Я зноў развітаўся з Радзімай. Аб усім убачаным раскажу жонцы, дзецям, усім эмігрантам, якія, ведаю, з нецярпеннем чакаюць вестак з родных мясцін.

Міхаіл ГРЫБ.

Канада.

за мяжой і дома

У ГОНАР УТВАРЭННЯ ГДР

Грамадскасць рэспублікі адзначыла знамянальную дату — 27-ю гадавіну ўтварэння Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

4 кастрычніка ў Мінску ў Доме літаратара адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны гэтай даце, на якім прысутнічалі кіраўнікі Кампартыі і ўрада рэспублікі, шматлікія прадстаўнікі грамадскасці. Разам з імі былі генеральны консул ГДР у Мінску Л. Волерт і генеральны консул ПНР у Мінску Ю. Мруз. Удзельнікі сходу аднадушна прынялі тэкст прывітальнай тэлеграмы ў адрас Цэнтральнага праўлення Таварыства германа-савецкай дружбы.

З нагоды 27-годдзя ўтварэння Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі генеральны консул ГДР у Мінску Л. Волерт 5 кастрычніка наладзіў прыём. На прыёме прысутнічалі таварышы А. Аксёнаў, Я. Нікулкін, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Ю. Колакалаў, сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. Чагіна, кіраўнікі рэспубліканскіх міністэрстваў і ведамстваў, партыйныя і савецкія работнікі, прадстаўнікі грамадскасці.

У час прыёму, які праішоў у цёплай, таварыскай абстаноўцы, генеральны консул ГДР у Мінску Л. Волерт і міністр вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР М. Мяшкоў абмяняліся дружалюбнымі тостамі.

Напярэдадні юбілею ГДР у Беларусі знаходзілася дэлегацыя Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі на чале з членам ЦК Сацыялістычнай адзінай партыі Германіі, міністрам будаўніцтва ГДР В. Юнкерам. Нямецкія таварышы азнаёміліся з вопытам арганізацыі жыллёвага і прамысловага будаўніцтва ў нашай рэспубліцы, наведалі новабудоўлі Мінска, Магілёва, Брэста. Яны былі прыняты Старшынёй Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёвым.

У гэтыя дні ў Мінску, у выставачнай зале Гандлёва-прамысловай палаты БССР была адкрыта выстаўка «Прэцызійныя аптычныя прыборы ГДР». 4 кастрычніка выстаўку наведалі Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў і другі сакратар ЦК КПБ А. Аксёнаў. Яны аглязелі экспанаты, пажадалі нямецкім сябрам далейшай паспяховай работы.

ПАДАРУНАК БІБЛІЯТЭЦЫ ААН

Кіраўнік дэлегацыі Беларускай ССР на XXXI сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, міністр замежных спраў БССР А. Гурыновіч уручыў 6 кастрычніка 1976 года бібліятэцы Арганізацыі Аб'яднаных Нацый падарунак — поўнае выданне Беларускай Савецкай Эцыклапедыі.

Выданні «Голасу Радзімы»

Уладзімір Ладзеў

Насуперак
ВОЛІ
народа

Ва ўступным слове да брашуры Уладзіміра Ладзева «Насуперак волі народа» беларускі гісторык М. Сташкевіч трапна адзначае, што «той, хто пачынае свой шлях з нацыяналістычнай дэмагогіі і палітыканства, заўсёды канчае злычымствам і здрадай». Справядлівасць гэтых слоў пацвярджаюць самі беларускія нацыяналісты. Нядаўна ў іх часопісе «Зважай», што выдаецца ў Канадзе, надрукаваны ўспаміны пра аднаго «героя-антыкамуніста». Там вядзецца размова пра нейкага Баранёнка — бандыта, які гоісаў па беларускіх вёсках неўзабаве пасля грамадзянскай вайны. Часопіс характарызуе яго так: «Баранёнак быў адважным і ваявым, але некультурным камандзірам». Паблажлівым быў таксама да выпадкаў марадзёрства і сам быў ахвотнікам пашарыць па вясковых куфрах ды палажыць у кішэню цэнныя рэчы, асабліва ж любіў золата... Аднак Рыгор Баранёнак быў героем у змаганні з камунізмам».

Пра такіх «антыкамуністычных герояў» Уладзімір Ладзеў і раскавае ў сваёй брашурцы. Яна раскрывае дзейнасць беларускіх нацыяналістычных партый і арганізацый у Заходняй Беларусі ў перыяд 1934—1939 гадоў.

На заходнебеларускай палітычнай арэне ў той час дзейнічалі цэлы шэраг такіх партый, якія, незалежна ад таго, супрацоўнічалі яны з польскім урадам ці звязвалі свае планы з нямецкім фашызмам, вялі ба-

рацьбу супраць Краіны Саветаў і ідэй сацыялізму. Аналізуючы адпаведныя праграмы і заявы палітычных лідэраў, аўтар пераканаўча паказвае, што Беларуска хрысціянская дэмакратыя, Беларуска санация, партыя беларускіх нацыяналістаў, Беларуска нацыяналістычная сябрыня — усе гэтыя арганізацыі і партыі ішлі насуперак волі народа, адстойвалі класавыя інтарэсы гарадской буржуазіі і кулакоў. Сапраўднай прадстаўніцай нацыянальных інтарэсаў беларускіх працоўных была Камуністычная партыя Заходняй Беларусі.

Аўтарытэт і сілу КПЗБ прызнавалі яе праціўнікі і нацыяналістычнага лагера. Так, Я. Найдзюк пісаў, што камуністы «здабылі сярод беларускага народа пад Польшчай даволі вялікія ўплывы». Партыя арганізавала рэвалюцыйныя выступленні беларускіх рабочых і сялян, адстойвала нацыянальныя правы народа ва ўмовах паланізацыйнай палітыкі буржуазнага ўрада, выкрывала здрадніцкую сутнасць нацыяналістычнага палітыканства.

Чытач знойдзе ў брашурцы трапныя характэрныя задатараў беларускага нацыяналізму, якія служылі розным гаспадарам, даведаецца аб іх антысавецкай дзейнасці. У Ладзеў піша, напрыклад, што стаўціца на вайну з СССР, з якой звязвалася рэалізацыя антынародных планаў, была падпарадкавана ўся дзейнасць Ф. Акінчыца, Р. Астроўскага, Я. Станкевіча, А. Луцкевіча і іншых. Дачакаўшыся гэтай вайны, «нацыяналісты верай і прадаў» служылі фашызму, рабавалі і палілі вёскі, забівалі і катавалі людзей».

Зараз нацыяналістычныя недабіткі тыпу былога хаджа С. Станкевіча і некаторыя буржуазныя гісторыкі на Захадзе намагаюцца навесці глянц на здраднікаў беларускага народа, паказаць іх «героямі», «патрыётамі», змагарамі за «нацыянальныя ідэалы». Брашура У. Ладзева паказвае марнасць гэтых намаганняў. Ніколі не былі патрыётамі тыя, хто ўвесь свой «гераізм» звёў да таго, каб забіваць бяззбройных сялян і шукаць каштоўныя рэчы па вясковых куфрах.

А. БЕЛЫ.

ІНТЭРВ'Ю Л. І. БРЭЖНЕВА

Французскаму тэлебачанню 5 кастрычніка 1976 года

[Працяг. Пачатак на 1-й стар.]

у Францыю, адбудзецца абмен думкамі. Таму нас асабліва цікавіць, як ацэньваеце Вы цяпер, у кастрычніку 1976 года, стан супрацоўніцтва паміж Францыяй і Савецкім Саюзам.

Л. І. Брэжнеў. Вы паставілі перада мной нямала пытанняў. Пастараюся адказаць на іх.

Хацеў бы перш за ўсё вітаць французскіх тэлегледачоў як сваіх даўніх знаёмых. Гэта не першая наша сустрэча. На гэты раз, як бачыце, сябры, французскі журналіст дабраўся да Крэмля, і мы знаходзімся ў мамі рабочым кабінцеце, у разгар рабочага дня. Таму пытанне аб тым, чым я займаюся, напэўна, занадта мернае. Пастараюся адказаць на яго, хоць гэта не так проста.

Характар маёй дзейнасці, ды ўсяго Палітбюро ЦК вызначаецца перш за ўсё той роляй, якую адыгрывае ў нашай краіне Камуністычная партыя.

Партыя ў нас аб'ядноўвае перадавую, найбольш свядомага і актыўную частку рабочага класа, сялянства і інтэлігенцыі. Яна вызначае сваю палітыку на аснове навуковага падыходу, глыбокага вывучэння рэальных патрэбнасцей жыцця, запатрабаванняў людзей. Яна згуртоўвае ўсе слаі грамадства, усе нацыянальнасці, узбройвае людзей воляй, гатоўнасцю і ўменнем змагацца за ідэалы самага перадавога і справядлівага грамадства — камунізму.

Вышэйшы сэнс дзейнасці партыі — усё для народа, для яго дабрабыту і шчасця. Вось чаму ён успрымае палітыку партыі як сваю ўласную і давярае ёй кіруючую ролю ў грамадстве.

Наколькі я ведаю, у многіх на Захадзе няма яснага ўяўлення аб нашай палітычнай сістэме. Дапускаюцца і памылковыя думкі. Сцвярджаюць, напрыклад, быццам партыя падмяняе сабой іншыя органы, як дзяржаўныя, так і грамадскія. Гэта, зразумела, няправільна.

Нашы дзяржаўныя органы — Вярхоўны Савет СССР, Савет Міністраў СССР, рэспубліканскія, мясцовыя органы ўлады — маюць дакладна акрэсленую кампетэнцыю, вызначаную Канстытуцыяй. Яны вырацоўваюць законы, сочаць за іх ажыццяўленнем, забяспечваюць работу гаспадарчага арганізму, развіццё навукі, культуры, народнай асветы, аховы здароўя і г. д.

У грамадскіх арганізацыях сваё поле дзейнасці: прафсаюзы займаюцца ў першую чаргу аховай інтарэсаў працоўных, арганізацыяй іх працы і адпачынку; камсамол — выхаваннем маладога пакалення і г. д. Але, паўтараю, натхніцелем і палітычным арганізатарам спраў савецкага народа з'яўляецца наша партыя.

Як бачыце, наша сістэма не падобная на вашу. Таксама не падобная і практыка кіраўніцтва ў Савецкім Саюзе і ў капіталістычных краінах. Кола пытанняў, якімі займаецца Палітбюро і я, як Генеральны сакратар, значна шырэйшае, чым у кіраўнікоў на Захадзе. Мы трымаем у полі зроку практычна ўсе галіны жыцця народа, усё, што адбываецца на прасторах нашай краіны. Тут і ідэяныя жыццё партыі і грамадства, і эканоміка, і сацыяльныя праблемы, і развіццё сацыялістычнай дэмакратыі. Усяго не пералічыш. Немалых намаганняў патрабуюць і міжнародныя справы.

Калі гаворыць аб галоўным напрамку нашай работы цяпер, то гэта — ажыццяўленне на практыцы рашэнняў XXV з'езда КПСС і перш за ўсё забеспячэнне далейшага павышэння матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця людзей, паляпшэнне ўмоў іх працы і быту.

Наш з'езд прыняў, як вядома, асноўныя напрамкі новага, дзесятага пяцігадовага плана. Гэта пяцігодка ў многім адрозні-

Генеральны сакратар ЦК КПСС Французскаму тэлебачанню.

Л. І. Брэжнеў дае інтэрв'ю Фотакроніка ТАСС.

ваецца ад яе папярэдніц. Мы паставілі задачу дабіцца глыбокіх якасных зрухаў у структуры і тэхнічным узроўні народнай гаспадаркі, істотна змяніць усё яе аблічча.

Мы нават назвалі сваю пяцігодку пяцігодкай якасці і эфектыўнасці. Гэта азначае ўкараненне самай перадавой тэхналогіі, павышэнне кваліфікацыі, умення людзей, выхаванне больш добрасумленных адносін да працы і забеспячэнне на гэтай аснове высокай прадукцыйнасці працы, лепшай якасці тавараў.

Зразумела, мы не забываем і аб колькасным баку справы. Наша краіна і цяпер ужо забяспечвае 20 працэнтаў сусветнай прамысловай вытворчасці (хоць у Савецкім Саюзе жыве ўсяго 6 працэнтаў насельніцтва зямлі). Аднак за пяцігодку мы хочам павялічыць аб'ём індустрыяльнай прадукцыі яшчэ на 36 працэнтаў. Можца сабе ўявіць, што гэта значыць, і якія патрэбны намаганні, каб дасягнуць гэтага ўзроўню!

У нашай краіне многае робіцца, каб ператварыць сельскую гаспадарку ў высокаразвіты сектар эканомікі. Кліматычныя ўмовы ў нас, як вядома, не з лёгкіх. Значная частка тэрыторыі краіны адносіцца да раёнаў так званых крытычнага земляробства, дзе атрыманне ўраджаю звязана з рызыкай. Таму ажыццяўляемы намі ўздым сельскай гаспадаркі патрабуе велізарных намаганняў.

Мінулы год быў у нас неўраджайны, вельмі засушлівы. Не псеціць нас надвор'е і сёлет. Але мы справіліся з гэтымі выпрабаваннямі. Мільёны сельскіх працаўнікоў — калгаснікаў, рабочых дзяржаўных сельскіх гаспадарак, якія называюцца ў нас саўгасамі, з выключным уздымам і ініцыятывай адгукнуліся на заклік партыі — сустрэць складанасці метэаралагічных умоў гэтага года ўпартай працай, выдатнай арганізацыяй усіх работ. У выніку мы атрымаем вельмі добры ўраджай збожжавых культур.

Пяцігодку мы пачалі нядрэнна. Па асноўных паказчыках ідзем са значным аспярэджаннем плана. Але ёсць і нявырашаныя праблемы і цяжкасці. Мы лічым, што нашы магчымасці дазваляюць лепш гаспадарыць, больш паспяхова вырашаць вялікія і складаныя задачы, якія стаяць перад грамадствам.

Як бачыце, у мяне і ў Палітбюро нямала клопатаў. Пры ўсім гэтым трэба выкройваць час для таго, каб пабываць у рэспубліках і абласцях, часцей сустракацца з людзьмі. Бо асабістыя кантакты, асабістыя ўражанні нічым не заменіш. Увесь мой вопыт толькі пацвярджае гэта.

Нядаўна я пабываў у Казах-

стане, дзе сустракаўся з многімі людзьмі, удзельнічаў у сходзе кіруючага саставу рэспублікі. Справы там ідуць добра, настрой народа бадзёры, прыўзняты, а для мяне, як Генеральнага сакратара ЦК партыі, заўсёды прыемна бачыць гэта.

Не магу не сказаць і яшчэ аб адным. У час гэтай апошняй паездкі ў Казахстан, як і шмат разоў да гэтага пры наведванні іншых раёнаў нашай краіны, я зноў і зноў пераконваюся: што асабліва хвалюе савецкіх людзей, дык гэта клопаты аб трывалым міру. Усе яны выказваюць удзячнасць за паслядоўную палітыку партыі і Савецкай дзяржавы ў справе абароны і ўмацавання міру, развіцця мірнага супрацоўніцтва паміж дзяржавамі.

Ну, я ўжо, здаецца, перайшоў да пытанняў знешняй палітыкі.

Вы гаворыце, што на Захадзе выказваецца думка, быццам разрадка міжнароднай напружанасці выгадна толькі Савецкаму Саюзу і іншым сацыялістычным краінам. Такі пункт гледжання нам уяўляецца па меншай меры дзіўным.

Мы, зразумела, не ўтойвалі і не ўтойваем, што планы ўнутранага развіцця Савецкага Саюза будуцца ў разліку на забеспячэнне мірных знешніх умоў і таму разрадка прыносіць нам карысць. Але хіба мёр пагражае чым-небудзь дрэнным іншым народам? Хіба ёсць народ, які можа спадзявацца выйграць што-небудзь ад раззвання сусветнай вайны з прымяненнем сучасных сродкаў масавага знішчэння?

Давайце больш канкрэтна паглядзім, што нясе з сабой разрадка. Гэта шлях ад канфрантацыі да супрацоўніцтва, ад пагроз і бразгання зброй да вырашэння спрэчных пытанняў шляхам перагавораў і ў цэлым перабудова міжнародных адносін на здаровых асновах мірнага суіснавання, узаемнай павагі і ўзаемнай выгады.

Усё гэта стварае ўмовы для плённых зносін паміж дзяржавамі, развіцця гандлёва-эканамічных сувязей, росту навукова-тэхнічных і культурных абменаў. Праўда, і аб гэтым гавораць як аб вуліцы з аднабаковым рухам, зноў-такі быццам бы да выгады Савецкага Саюза. Атрымліваецца так, што ўсё добрае, усё пазітыўнае, што адбываецца ў міжнародных справах, ідзе на карысць аднаму толькі Савецкаму Саюзу. Дзякуй, зразумела, за такую пахвальную думку, але, вядома, у сапраўднасці гэта не так.

Памыляюцца тыя, хто думае, што нам сувязі і абмены ў эканамічных і навукова-тэх-

нічных галінах патрэбны больш, чым іншым. Увесь аб'ём імпарту СССР з капіталістычных краін складае менш чым паўтара працэнта ад нашага валавога грамадскага прадукту. Ясна, што гэта не мае рашаючага значэння для развіцця савецкай эканомікі.

Зусім відавочна, што разрадка неабходная ўсім краінам, якія ўдзельнічаюць у нармальным міжнародных сувязях. І таму не будзе перабольшаннем сказаць, што адносіны да разрадка сёння служаць фактычна крытэрыем палітыкі той або іншай дзяржавы, вызначаюць аблічча кожнага палітычнага дзеяча.

Хацелася б падкрэсліць, што аб развіцці міжнароднага становішча мы мяркуем перш за ўсё па таму, у якой меры ўдаецца рушыць наперад у справе ўмацавання міру і ліквідацыі пагрозы ядзернай вайны. На наш погляд, за апошнія гады ў гэтай справе дасягнуты пэўныя пазітыўныя вынікі.

Многае зроблена для таго, каб прызнаць неабходнасць мірнага суіснавання дзяржаў з розным грамадскім ладам. Выпрацаваны дакладныя прыцыпы, на якіх яно павінна будавацца. Наконт гэтага падпісаны рад важных міждзяржаўных дакументаў як на двухбаковай, так і шматбаковай аснове, у тым ліку Заключны акт агульнаеўрапейскай нарады. Крок за крокам ідзе фарміраванне канструктыўнага супрацоўніцтва ў эканамічнай, навукова-тэхнічнай і культурнай галінах.

Але каб гэтыя здаровыя тэндэнцыі сталі сапраўды незваротнымі, неабходна ўтаймаваць гонку ўзбраенняў, пакласці ёй мяжу, а затым і павярнуць назад. Інакш аднойчы можна страціць многае з таго, што дасягнута ў выніку вялікіх намаганняў.

Сёе-тое ў абмежаванні ўзбраенняў за апошнія гады зрабіць удалося. Аднак гэта ніяк нельга лічыць здавальняючым. Нас здзіўляе пазіцыя ўрадаў рату краін Захаду ў гэтым пытанні. На словах быццам бы ніхто не адмаўляе важнасці скарачэння ўзбраенняў, а на справе, як гаворыцца, ставяць палкі ў колы. Некаторыя кругі ў заходніх краінах упарта распаўсюджваюць выдумкі аб нейкай савецкай пагроззе, спекулююць на страху, які самі старанна выклікаюць.

Так, Савецкі Саюз мае ўншальныя ўзброеныя сілы. Але мы дакладна і ясна заяўляем: Савецкі Саюз нікому не пагражаў і не пагражае і гатоў у любы момант да скарачэння ўзброеных сіл на ўзаемнай аснове.

Мы вымушаны ўдасканаліваць сваю абарону, паўтараю, вымушаны, таму што нас ставяць перад наяўнасцю нястрыманай гонкі ўзбраенняў. Час ад часу чуюцца галасы, што вядучая дзяржава НАТО «павінна быць мацнейшай за ўсіх на свеце», што ў цэлым НАТО павінна нарошчваць сваё ўзбраенне і тым самым рабіць пастаянны націск на Савецкі Саюз і іншыя сацыялістычныя краіны. Вось што з такой сілай паганяе гонку ўзбраенняў у сучасным свеце.

Калі ўзровень Савецкіх Узброеных Сіл сапраўды каго-небудзь непакоіць, тады, здавалася б, у другога боку павінна быць тым больш падстаў сур'ёзна заняцца скарачэннем узбраенняў, крок за крокам набліжацца да вялікай мэты — усеагульнага раззбраення. Мы гатовы да вырацоўкі абавязваючых міжнародных дагаворанасцей і ўнеслі канкрэтныя прапановы наконт гэтага і ў ААН, у прыватнасці на цяперашняй сесіі яе Генеральнай Асамблеі, і на перагаворах у Вене. Не буду паўтараць іх. Скажу толькі, што барацьба

супраць нарошчвання ўзбраенняў набыла вострую актуальнасць. Таму яна заслугоўвае асаблівай увагі вышэйшых кіраўнікоў дзяржаў.

У сваіх пытаннях Вы ўпаміналі нараду ў Хельсінкі.

Мы ў цэлым станоўча ацэньваем тое, што зроблена за час, які мінуў пасля агульнаеўрапейскай нарады. Нарджаюцца новыя добрыя формы супрацоўніцтва. Савецкі Саюз, грунтоўчыся на выпрацаваных у Хельсінкі прыцыпах, заключыў рад важных пагадненняў з краінамі — удзельніцамі нарады. У прыватнасці, можна было б назваць пагадненне паміж СССР і Францыяй аб папярэджанні выпадковага і несанкцыянаванага прымянення ядзернай зброі, якое было падпісана ў ліпені г.г.

Мы ўвялі ў практыку апавяшчэнне аб буйных ваенных вучэннях і запрашэнне на іх замежных назіральнікаў. Гэта мае істотнае значэнне для ўмацавання давер'я паміж дзяржавамі.

Аднак далёка не ўсё ідзе гладка. Зьяртаюць на сябе ўвагу няспыныя спробы сказіць дух і літару Заключнага акта, а то і цалкам паставіць яго пад сумненне. Гэта справа рук тых, хто выступае за вяртанне да «халоднай вайны», да напружанасці. А такія сілы ёсць і ў ЗША, і ў ФРГ, і ў іншых краінах. Таму барацьба за ажыццяўленне палажэнняў Заключнага акта — гэта ў той жа час барацьба супраць рэцыдываў «халоднай вайны», супраць падкопаў праціўнікаў разрадка.

Што датычыць Савецкага Саюза, то мы паважаем і выконваем дасягнутыя ў Хельсінкі дагаворанасці ва ўсіх іх частках, падкрэсліваю, ва ўсіх. Галоўным у гэтых дагаворанасцях з'яўляецца ўсё тое, што звязана з умацаваннем бяспекі і міру. Але, зразумела, мы ніколі не прымяняем значэнне супрацоўніцтва ў галіне эканомікі, навукі і тэхнікі, культуры і інфармацыі, у развіцці кантактаў паміж людзьмі і ажыццяўленні мер давер'я.

Савецкі Саюз — прыхільны аб'яднання намаганняў на агульнаеўрапейскай аснове для вырашэння надзменных задач, якія паўстаюць у галіне энергетыкі, транспарту, аховы навакольнага асяроддзя. Нашы прапановы наконт гэтага добра вядомы.

Такім чынам, рэальныя факты паказваюць, што Савецкі Саюз, працягваючы ініцыятыву і настойлівасць, разам з іншымі сацыялістычнымі краінамі ідзе наперадзе ў вялікай справе ажыццяўлення ўсяго таго, аб чым была дасягнута дагаворанасць у Хельсінкі. Так мы будзем рабіць і ў далейшым.

Мы помнім, што супрацоўніцтва паміж Савецкім Саюзам і Францыяй адыграла прыкметную ролю ў паспяховым правядзенні агульнаеўрапейскай нарады. І лічым, што добрыя адносіны паміж Савецкім Саюзам і Францыяй могуць паслужыць і ў далейшым адной з галоўных састаўных частак будаўніцтва трывалага міру і бяспекі ў Еўропе, ды і не толькі ў Еўропе.

Курс на развіццё шырокага супрацоўніцтва з Францыяй намі праводзіўся няўхільна на працягу многіх гадоў, асабліва актыўна — у апошнія дзесяцігоддзі. Ён зноў пацверджаны і на XXV з'ездзе партыі.

Савецка-французскае супрацоўніцтва прынесла адчувальную карысць абедзвюм краінам і, разам з тым, дало шмат свежага, арыгінальнага для практыкі міжнароднага жыцця, для адносін дзяржаў з розным грамадскім ладам.

Эканамічныя і навукова-тэхнічныя сувязі СССР і Фран-

[Заканчэнне на 6-й стар.]

ЭТАПЫ НА ПУТИ К ПРОЧНОМУ МИРУ

Менее года отделяло Берлинскую конференцию коммунистических и рабочих партий Европы от общеевропейского Совещания по безопасности и сотрудничеству в Хельсинки. И линия преемственности между этими двумя важнейшими событиями последних лет в жизни нашего континента прослеживается весьма отчетливо. Как Хельсинки, так и Берлин стали этапами одного исторического пути к лучшему будущему народов Европы. И связаны они между собой неразрывными узами, хотя в столице Финляндии собирались государственные деятели, представлявшие Европу во всем ее многообразии, а в столице ГДР работали руководители политических партий, объединенных общностью идеалов, целей, мировоззрения.

Совещание в Хельсинки и подписание его Заключительного акта главами делегации 33 стран Европы, а также США и Канады завершили собой длительный обмен мнениями по коренным вопросам межгосударственных отношений. Это совещание наконец-то подвело политический итог второй мировой войны, подтвердило бесплодность и вредность политики «холодной войны», на протяжении десятилетий отравлявшей международную атмосферу. Вместе с тем оно положило начало новому этапу разрядки напряженности, закрепления принципов мирного сосуществования, последовательного развития отношений равноправного сотрудничества между государствами с различным социально-экономическим строем.

На конференции в Берлине ее участники, представлявшие почти 30 миллионов коммунистов, подвели с точки зрения своих партий итоги выполнения хельсинкских договоренностей за год, четко и ясно заявили о своих позициях в этой связи, выдвинули совместную программу действий по закреплению и развитию позитивных сдвигов на европейской земле.

Почему именно коммунисты взяли на себя такую миссию? Очевидно, в этом нашла свое выражение та роль ведущей политической силы, которую играет в сегодняшнем мире коммунистическое движение.

Более 30 лет Европа живет в условиях мира прежде всего благодаря тому, что веское слово в определении политического климата континента принадлежит сегодня социалистическим государствам, неизменно выступающим за упрочение мира и предотвращение угрозы новой войны, а также коммунистическим партиям, рабочему и демократическому движению в остальной Европе. Именно страны социалистического содружества в 1966 году первыми выступили за организацию и проведение общеевропейской встречи.

Стремлением к упрочению мира было продиктовано и коллективное решение коммунистических партий о созыве Берлинской конференции. Предложить народам Европы дальнейшее направление и дальнейший путь борьбы за сохранение и упрочение мира — так сформулировали первую цель конференции участники консультативной встречи, собравшиеся в Варшаве почти два года назад.

На фоне Берлинской конференции особенно наглядно ощущалось непреходящее значение позитивных сдвигов, достигнутых в Европе за последний период. Конференция собралась в обстановке, когда принцип мирного сосуществования государств с различным общественным строем стал ведущей тенденцией в отношениях между государствами. Но коммунисты — трезвые политики. Они отдают себе полный отчет в том, что одновременно мир является свидетелем усиления активности различных врагов разрядки, продолжающейся, а в некоторых государствах и усиливающейся гонки вооружений. В мире сохраняются очаги военных конфликтов. Реакционная пропаганда все активнее пытается доказывать, что разрядка, дескать, зашла в тупик. Все это показывает, что достижение прочного мира — дело сложное, требующее большой энергии, настойчивости и последовательности. В то же время обстановка указывает на необходимость активизации деятельности различных политических и общественных организаций европейских стран, выступающих за разрядку напряженности, за сотрудничество народов и социальный прогресс.

Участники конференции коммунистических и рабочих партий, высоко оценив итоги общеевропейского совещания в Хельсинки, выступили с позиции последовательного реализма, который исключает как нарочитое приукрашивание обстановки, так и неоправданный пессимизм. Они выразили твердую убежденность в могуществе сил мира и социального прогресса, свою волю к борьбе за дальнейшее углубление разрядки. Призыв к развертыванию этой борьбы участники конференции подкрепили тщательно разработанным изложением ее целей, которое содержится в итоговом документе «За мир, безопасность, сотрудничество и социальный прогресс в Европе».

В Берлине были поддержаны выработанные в Хельсинки принципы, которыми государства обязались руководствоваться в своих взаимоотношениях, и согласованные меры по укреплению доверия. В то же время участники Берлинской конференции пошли дальше. Они подчеркнули, что основным звеном в деле даль-

нейшего упрочения разрядки является ныне прекращение гонки вооружений, и перечислили конкретные меры, которые, по их мнению, необходимо осуществить, чтобы уже сейчас прекратить эту гонку и безотлагательно ликвидировать угрозу ядерной войны.

С особой силой в Берлине была подчеркнута неразрывная связь упрочения мира, углубления разрядки и социального прогресса. Коммунисты считают, и на это вновь указала Берлинская конференция, что политика мирного сосуществования, активное сотрудничество государств с различным общественным строем ни в коем случае не означает политического и социального статус-кво в той или иной стране. По их убеждениям, они создают наилучшие условия для деятельности всех демократических прогрессивных сил.

Участники конференции коммунистических и рабочих партий полностью поддержали выдвинутую общеевропейским совещанием в Хельсинки программу действий по развитию сотрудничества как в области экономики, науки и техники, охраны окружающей среды, так и в гуманитарных областях, в деле культурного и информационного обмена, контактов между людьми и т. д.

Берлинская конференция указала на то, что выполнение выработанных правительствами принципов европейской безопасности и сотрудничества — это дело не только правительств, но и широкой европейской общественности. Участники конференции обратились к рабочим, служащим, крестьянам, к средним слоям, деятелям культуры, науки и техники, ко всем политическим партиям и массовым организациям с призывом активно выступать за развитие и материализацию разрядки в Европе.

Берлинская конференция продемонстрировала великую силу солидарности коммунистов Европы. Она стала фактором упрочения взаимодействия братских партий континента, развития их интернационалистского сотрудничества на базе принятых ими норм взаимоотношений. Как подчеркнул в своем выступлении на конференции глава делегации КПСС Л. И. Брежнев, «такая товарищеская солидарность... и в наше время полностью сохраняет все свое великое значение. Она была и остается мощным и испытанным оружием компартий и вообще рабочего движения». Ибо достигнуть значительных успехов в осуществлении коллективно выдвинутых на конференции целей можно лишь благодаря взаимной поддержке коммунистических партий, взаимного обогащения опытом, координации своих действий.

Вадим НЕКРАСОВ.

Тра аўтара «ПІНСКАЯ ШЛЯХТА»

Хутна грамадскасць рэспублікі будзе адзначаць стосямі-дзевятыя ўгодкі беларускага пісьменніка Дуніна-Марцінкевіча, драматургічных твораў якога ўвайшлі ў класічную спадчыну нашай культуры. «Голас

Радзімы» пачынае друкаваць нататкі і даследаванні вядомага нашым чытачам журналіста Уладзіміра СОДАЛЯ аб жыцці і творчасці аўтара бессмяротнай «Пінскай шляхты».

ЛЮЦЫНКА

Шмат на нашай зямлі запаветных мясцін. Адны з іх вабяць нас непаўторнай прыгажосцю, іншыя дарагія нам сувязю з імёнамі і дзейнасцю людзей, якія сваёй творчасцю праславілі гэтыя мясціны. Такой мясцінай з'яўляецца і Люцынка — былая сядзіба Вінцука Дуніна-Марцінкевіча.

... Люцынка... Яна ўяўлялася мне закінутым селішчам сярод неабуджанай раўніны. А вакол яе зубчаты, як тычына, лес. Над усёй гэтай велічнай цішай і запущеннем, як памятка пра тэя далёкія часы самага гаспадара, што некалі абжыў гэтую мясціну, бачылася векавая ліпа, што ўладарна разлегалася над неабсяжнай прасторай. Аднак жа маё ўяўленне было памылковае.

Хутар Люцынка — ці як яго ў дакументах яшчэ называюць фальварак — мясціны некалі на даволі высокім груду: унізе яго, далёка, як кінуць вокам, сягнула вялізная ўпадзіна-балаціянка, парослая лесам. Вясоной яе, пэўна, залівала вадою — і з будыніны Марцінкевіча адкрываўся незвычайны краіна. Вада падступала пад самы лес. Паўднёва-заходняя старана горада пераходзіла ў раўніну, на якой у беспарадку, бы стагі на лузе, параскідаліся ўтульныя, старанна дагледжаныя сялянскія сядзібы.

Люцынка прыходзіла мне на ўспамін чамусьці звычайна восенскай парой.

...Маўклівы лес... Абмяклы пачарнелы ржаўнік. І тая ж уладарная ліпа з сухадольмі сукамі-рагацінамі, што звеслі ўніз, нібы нацэллілі накалоць зямлю.

Вобраз Люцынкі восенскай пары, пэўна, навявала тое невясёлае і драматычнае жыццё, якое пражыў тут «дудар беларускі». Амаль пятнаццаць гадоў, з 1861 па 1876, ён правёў пад нядрэмным вокам паліцы, пражыў у поўнай ізаляцыі. З 1865 года яму забаранялася выязджаць за межы свайго фальварка. Гэта ў тых цяжкіх дні пісьменнік змушаны быў прасіць ледзь не міласціну ў вялікаможных царскіх чыноўнікаў:

«Хутар мой такі малы, — скардзіўся Марцінкевіч галоўнаму начальніку Паўночна-Заходняга краю, — што адзіным сродкам існавання майго сямейства быў да 1863 года занятак даручэннямі, чаго я цяпер, седзячы дома, зусім пазбавіўся, чым даведзены да вельмі беднага становішча».

Ваша Высокаправадзіцельства, — прасіў літасці пісьменнік, — будзьце вялікадушныя! Дазвольце мне зарабіць кавалак хлеба».

Сёння хваля цяжка паверыць, што гэтак жылося чалавеку, якога ў афіцыйных паперах называлі дваранінам, памешчыкам, калежскім рэгістратарам.

ІНТЭРВ'Ю Л. І. БРЭЖНЕВА

Французскаму тэлебачанню 5 кастрычніка 1976 года

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

цыі ахопліваюць сёння такія галіны, як асаваенне космасу, электронна-вылічальная тэхніка, унікальныя машыны і абсталяванне.

Прыкметныя зрухі адбыліся ў галіне гандлёвых абменаў. За апошнія некалькі гадоў тэмпы штогодняга росту тавараабароту паміж дзвюма краінамі складаюць каля 30 працэнтаў, гэта, дарэчы, больш, чым сярэднія тэмпы росту замежнага гандлю як Францыі, так і Савецкага Саюза. Значыць, можна гаварыць аб добрых перспектывах у развіцці гандлёвых сувязей. Гэта ж адносіцца і да культуры, і іншых галін.

Але ёсць, зразумела, яшчэ шмат нявыкарыстаных магчымасцей для ўмацавання савецка-французскага супрацоўніцтва перш за ўсё ў палітычнай галіне. Мы шчыра лічым, што ў Савецкага Саюза і Францыі ёсць вялікія агульныя інтарэсы асабліва ў такіх справах, як ліквідацыя пагрозы вайны, утаймаванне гонкі ўзбраенняў, ператварэнне Еўропы ў кантыгент трываллага міру. І мы перакананы, што нашы краіны, актывізуемы ўзаемадзейненне адна з адной, маглі б уносіць усё больш канкрэтны ўклад у гэтыя жыццёва важныя справы. Савецкі Саюз, безумоўна, гатоў да гэтага.

Хачу тут спыніцца яшчэ на адным фактары нашых адносін, якому мы надаём вялікае значэнне. У савецка-французскай дэкларацыі 1975 года, якую мы падпісалі ў Ма-

скве з прэзідэнтам Жыскар д'Эстанам, абодва бакі выказаліся за развіццё і ўмацаванне пачуццяў дружбы паміж народамі Савецкага Саюза і Францыі. Гэта сапраўды вельмі важнае пытанне.

Мы няўхільна прытрымліваліся і будзем прытрымлівацца дасягнутай тады дагаворанасці. Ніводзін савецкі дзяржаўны дзеяч, ніводзін орган друку нашай краіны не дазволіў сабе якога-небудзь недружалюбнага выпадку ў адрас Францыі, яе народа і тых, хто выступае ад яго імя. Мы беражом мацнеючыя дружбу і супрацоўніцтва паміж савецкім і французскім народамі, гэта іх вельмі каштоўны, сумесны здабытак. Хацелася б, каб і ў Францыі праявіўся такі ж падыход.

Калі гаварыць аб будучыні нашага супрацоўніцтва, то галоўнае, як мы перакананы, — гэта паслядоўнасць, гэта — няўхільны рух па ўзыходзячай лініі.

Цяперашні «Тызень Савецкага Саюза», арганізаваны Французскім тэлебачаннем, — добры прыклад таго, як сродкі масавай інфармацыі могуць служыць узаемаразуменню народаў.

Выказваю вам, дарагія тэлегледачы, усяму французскаму народу цёплыя, шчырыя пажаданні шчасця і працітанья.

Іў Мурузі. Дзякую Вам, пан Генеральны сакратар, за Вашы адказы, за Вашы растлумачэнні. Я думаю, што ўсё гэта будзе садзейнічаць таму, што французы будучы лепш ведаць мэты, якіх дабіваецца Савецкі Саюз.

Драўляныя шкатулкі майстроў Жлобінскай фабрыкі мастацкай інкрустацыі, спартыўныя сумкі, партманеты, бумажнікі вытворчасці скургалантарэйнай фабрыкі, электронна-механічныя гадзіннікі Мінскага гадзіннікавага заводу і іншыя вырабы будуць выпускацца ў алімпійскім выкананні. Дыпламы на права прамысловай вытворчасці тавараў з алімпійскай сімвалай атрымалі яшчэ некалькі прадпрыемстваў рэспублікі.

НА ЗДЫМКУ: узоры сувеніраў у алімпійскім выкананні.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

САМАБЫТНАСЦЬ І Ў ПЕСНІ, І Ў ТАНЦЫ

Але не заўсёды так жыла Люцынка. Ведала яна і лепшыя часы. Калісь тут ішлі спектаклі. Быў свой хор. Працавала школка. Письменнік шмат працаваў. Уся яго дзейнасць была абарэга акрэсленай ідэяй, якая нараджала настольную энергію. Можна з упэўненасцю сказаць: няшмат існавала на Беларусі такіх вёсак, якой была ў тую пару Люцынка. Не ўсе нават нашы гарады маглі пахваліцца такой сваёй культурнай актыўнасцю. У Люцынцы письменнік напісаў пераважную большасць сваіх твораў. Сярод іх самыя сталыя — сатырычныя камедыі «Пінская шляхта», «Залёты». Тут жа было напісана і вершаванае апавяданне «Люцынка, альбо Шведы на Літве», у аснову якога легла народная легенда, пачутая Марцінкевічам у наваколлі Люцынкі. У пралозе письменнік з дакументальнай падрабязнасцю апісаў свой фальварак і наваколнюю мясцовасць, і нам цікава сёння, больш як праз сто гадоў, уявіць сядзібу Марцінкевіча паводле яго ж апісання. Згадаем колькі радкоў:

Дом стаіць на пагорку — лес вакол, аleshнік,
Сад за домам, а ў садзе — ігрышы, чарэшні,
З ганка ступіш, бачыш — лес воддаль, яліны...
Дзеліць лес напалам стужка сіняй Люцыны...
Невялічкая рэчка, ды рыбы ў ёй поўна,
А пры рэчцы — крыніца з вадою цудоўнай.
Злева, быццам дыван, луг стракаты квітнее,
А на лузе бярозка там-сям зелянее,
Яшчэ далей відаць двор вялікі магната,
А за гаем направа — старэнькая хата,
Дзе жыву бедны Даліва, шляхетнага роду,
Вось аб ім і расказ мой, што сам чуў змалоду...

Заканчваючы апісанне люцынкаўскага пейзажу, письменнік напаводзіць на паведамляе: «Я ўладар цяпер іх зямлёю»... Але мы ведаем, як жылося тут гэтаму ўладару. Пачынаючы з 1861 года, на Люцынкаўскім гасцінцы замаляваў фігура царскага жандара. І не выпадкова. У паліцэйскіх пастарункі пасачыліся даносы, што на сядзібе памешчыка Марцінкевіча чыніцца крамола: спяваюцца забароненыя гімны, распаўсюджваюцца антыўрадавыя лісткі, адбываюцца нейкія падазроныя сходы. Таму не раз і не два Люцынка перажыла паліцэйскую калатнечу і вобыскі. У 1863 годзе яна стала месцам збору паўстанцаў. Што і казаць, шмат чаго пачыла на сваім вяку Люцынка...

Сёння на Марцінкевічавай сядзібе жывуць новыя людзі. Але памяць пра былога гаспадара перадаецца з пакалення ў пакаленне. Самай старэйшай жыхарцы Люцынкі цётцы Зосі семдзесят гадоў. Дарэчы, хата яе стаіць побач з руінамі Марцінкевічавай. Звяртаю ўвагу, што прозвішча яе таксама Марцінкевіч. «Ці не далёкая якая сваячка письменніку?» — пытаюся. «Не, — смеецца яна, — Марцінкевічам быў мой дзед, — дзедом цётка называе свайго мужа. — Але яго ўжо няма... Памёр гады два як. А ён мог вам сёе-тое расказаць... Ён нарадзіўся за мяне на дванаццаці гадоў раней і быў у Марцінкевічавых унучак за аконама».

Пры згадцы пра аконама ўспомнілася, што з адным з іх у пяцідзесятых гадах даўся гутарыць літаратуразнаўцу Міколу Ермаловічу. «Нічога асаблівага я ад яго тады не пачуў, — крыху расчаравана казаў Ермаловіч. — Хіба толькі некаторыя дэталі пра смерць письменніка...» А дэталі гэтыя такія. Нібыта Марцінкевіч вельмі любіў піць гарбаты з сырам. Аднаго разу ён устаў уранку і сеў за сваё любімае пітво. Нечакана папярхнуўся — увесь зайшоўся, перахапіла дых. Калі прыбеглі людзі, ужо было позна. Гэта здарылася 17 снежня 1884 года.

Мы працягваем аглядаць падворак Марцінкевічавай сядзібы. На сядзібе ацалела ся-тая забудова: свірны, аборы, гумны, скляпы, нават студня, пра якую цётка Зосія гаворыць, што яна, хоць і ў бетонных кольцах, але вельмі старая, даўно выкапаная, ці не з Марцінкевічавых часоў. Захаваліся і рэшткі базавых абсадаў. Яшчэ і зараз прыкметная іх плані-

[Заканчэнне на 8-й стар.]

СВЯТА Ў ДУБАХ

і сыходзіцца шмат народу. З бліжэйшых вёсак ідуць пехатой, цераз кладкі. З іншых месцаў едуць на аўтобусах, уласных аўтамабільнах. На Стаўбцоўшчыне любяць свята працы і песні. На агромністай сцэне выстройваюцца ўдзельнікі зводнага хору. Плыве над Дубамі шырокая, вольная песня. Тутэйшая, народная, здавен запаліўшая сэрцы самых галасістых сялян:

Каліна, на сенажаці
мядуначка, каліна,
Каліна, там кукавала
зязюлечка, каліна,
Каліна, яна кувала, праўду
казала, каліна...
Урочышча бывае застольным.

З усіх канцоў краіны едуць сюды госці — розныя пакаленні літаратараў. Свята коласаўскай паэзіі... На мовох братніх народаў гучаць яго вершаваныя радкі. Найдаражэйшы сувенір — закласці ў томік Коласавых вершаў дубовы ліст на памяць.

А па вясне, як стане душна ад чаромхавых завей, да светлай зеляніны волатаў-дубоў прыязджаюць на злёт выпускнікі школ раёна. Набіраюцца сіл, прычашчаюцца красой зямлі, яюць песні пра Бацькаўшчыну.

В. ДРАНЧУК.

НА ЗДЫМКУ: свята ў Дубах; на сцэне госці свята, студэнты з астравоў Зялёнага Мыса, якія вучацца ў Беларусі.

Фота аўтара.

Дзяржаўны народны хор БССР. Вось ужо дваццаць чатыры гады радуецца нас артысты калектыву цудоўнай народнай песняй, гарэзівым танцам, віртуознай іграй аркестра.

Яго не зблытаеш ні з якім іншым ансамблем. У першую чаргу таму, што ёсць у яго свой уласны почырк і стыль. Адметная асаблівасць хору — самабытнасць, якая вырасла на жыватворных традыцыях народнага мастацтва.

Шэсцьсот канцэртных нумароў налічвае рэпертуар ансамбля. Сярод іх — выдатныя ўзоры рускага, украінскага, літоўскага і латышкага музычнага фальклору, песні і танцы краін народнай дэмакратыі.

Але чым асабліва славіцца народны хор, дык гэта беларускай народнай песняй.

Успомніце хаця б лірычную «Рэчаньку», жартаўлівую, дасціпную «Хацела маці мяне замуж аддаці».

А танцы! «Лявоніха», «Вечарынка», «Дзявочы карагод» і многія, многія іншыя. Якое багацце фарбаў, рытмікі, якая прыгажосць маляўніцкая, тонкая лірычнасць вылучаюць іх!

Больш за тры тысячы канцэртаў даў Дзяржаўны народны хор БССР за гады свайго існавання.

Дзяржаўны народны хор БССР справядліва звязваюць з імем народнага артыста СССР Генадзя Цітоўіча, які быў яго стваральнікам і мастацкім кіраўніком на працягу многіх гадоў. Генадзь Іванавіч — тонкі знаўца народнага фальклору, выдатны яго збіральнік і інтэрпрэтатар, таленавіты музыкант — шмат зрабіў, каб калектыву выйшаў на арбіту высокага мастацтва.

Так, з гэтай арбіты далёка відаць. Канцэрты ў гарадах і вёсках рэспублікі, краіны, гастролі ў Польшчы, Румыніі, Францыі, Фінляндыі, Венгрыі... І ўсюды захапляючы прыём, гарачае

адабрэнне, бурныя апладысменты...

НА ЗДЫМКАХ: вакальна-харэаграфічная кампазіцыя «Свята ўраджаю» ў выкананні Дзяржаўнага народнага хору БССР; заслужаная артыстка рэспублікі Марыя АДАМЕЙКА, баяніст Вячаслаў ШЭЙКІН, артысткі хору Вялянціна ПАРХОМЕНКА, Ніна КАВАЛЕНКА, Надзея ПАЦЭМКІНА; рэпетыцыя ў аўтобусе — мастацкі кіраўнік Міхась ДАБРЫНЕЎСкі; выступае мужчынская група хору; у час перапынку — артыстка Таццяна ІВАНОВА.

Фота У. КРУКА.

ПАДАРОЖЖА ЗА ТРЫ МОРЫ

У складзе вялікай групы артыстаў савецкага балета на двухмесячны гастролі па краінах Паўднёва-Усходняй Азіі адправіліся выдучыя салісты акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР.

Напярэдадні новых зарубажных гастролей народны

артыст БССР В. Саркiсьян сказаў у гутарцы з карэспандэнтам БЕЛТА:

— Гэта паездка незвычайная не толькі тым, што мы трапляем з восені ў лета, двойчы перасячом экватар і праедзем амаль паўсвету. Не зусім звычайныя творчыя

ўмовы, у якіх трэба будзе выступаць удзельнікам гастролей. Нашу групу можна назваць маладзёжнай «зборнай» балетнага тэатраў краіны. Тут прадстаўлены Масква і Кіеў, Кішынёў і Алмата, Новасібірск і Адэса...

Група выступіць у Афганістане, Індыі, Шры Ланка, па Занзібары, у Тайландзе і Малайзіі.

ПРЫЖЫЛАСЯ Ў ПРЫЛУКАХ

Батанікам вядома, што псеўдотсуга расце ў Амерыцы, Японіі, Кітаі. Яна дасягае 120 метраў вышыні з дыяметрам ствала чатыры метры. Драўніна заморскай расліны славіцца асаблівай каштоўнасцю. Але як жа яна з'явілася на беларускай зямлі?

У 1905 годзе была закладзена Прылуцкая лясная дача. Спачатку там пачалі весці доследы з елкай, сасной, лістоўніцай. У трыццатых гадах да лесаводаў нашай краіны звярнуліся амерыканскія калегі з просьбай высласці ім насенне сасны, якая вырошчваецца ў Мэсіслаўскім раёне Маргалеўскай вобласці. Гэта дрэва вырашлі шырока культываваць у ЗША. Дырэктар лесагаспадарства І. Собалеў сабраў высака якаснае насенне і адправіў яго ў Амерыку.

У знак удзячнасці адтуль прыйшла пасылка з насеннем трох сартоў псеўдотсугі. Яго перадалі ляснічму Андрэю Рудаману, ён засяў ім участак у Прылуцкай дачы і пачаў весці першыя назіранні за «іншаземкай»...

Разам з намеснікам міністра лясной гаспадаркі БССР В. Раманоўскім ідзе па прасецы Прылуцкай дачы, размешчанай у Мінскім доследным лясгасе. Высока ў небе вецер злёгка гойдае пышныя кроны дрэў, вельмі падобных на елкі. Толькі потым, калі мы трапілі на маладыя пасадкі, стала зразумела, што гэта — не елкі, а псеўдотсугі. У «гошці» хвоя больш мяккая і духмяная, а кара на ствалах значна таўсцейшая. У астатнім жа падабенства здзіўляючае. Але ў росце нашай сціплай елшы

цяжка ўгнацца за псеўдотсугай. І драўніна ў яе больш трывалая.

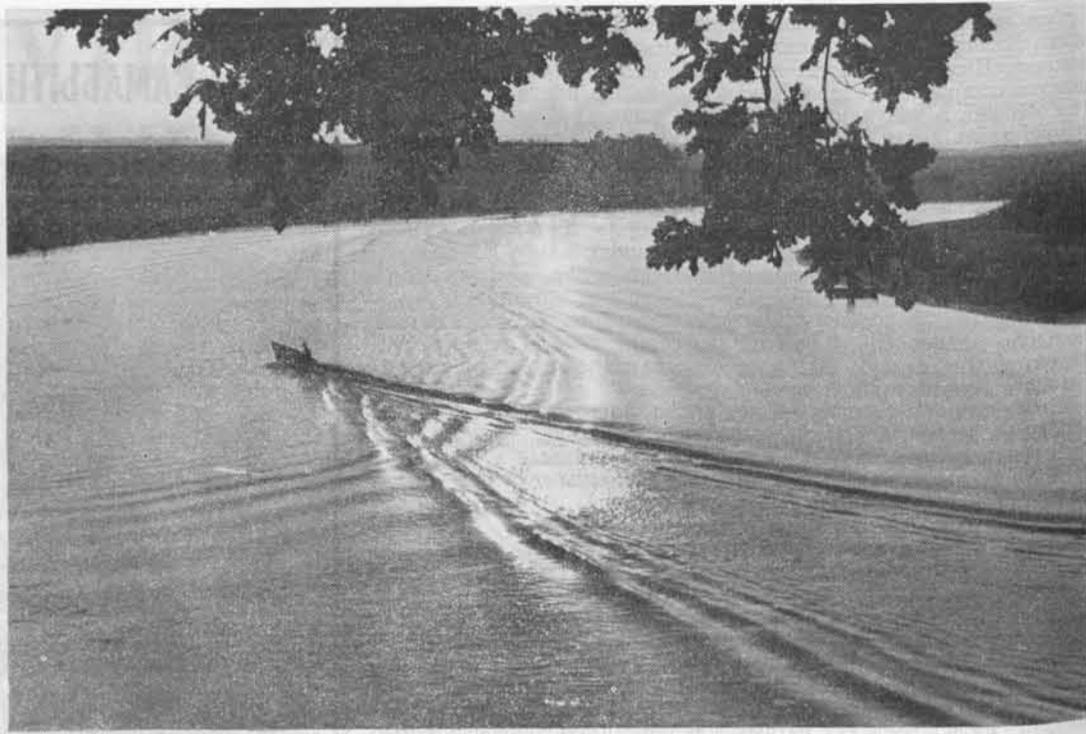
Запасы драўніны псеўдотсугі перавышаюць 500 кубаметраў на гектары, у той час як запасы елкі ў такіх жа ўмовах складаюць 300—350 кубаметраў. Але, калі б мы нават не ведалі гэтых разлікаў, усё роўна відаць перавагі экзатычнага дрэва, калі глядзіш на стройныя ствалы з пушыстымі кронамі, што ўзвіліся ў паднябессе.

Выхадцам з-за акіяна няма яшчэ і паўстагоддзя. Хоць такі ўзрост для псеўдотсугі — ранняе дзяцінства, бо яна расце да 700 і больш гадоў. Між іншым, нягледзячы на «дзяцінства», дрэва ўжо дае насенне. Лесаводы збіраюць яго і закладаюць новыя плошчы пад гэтай культурай. Другое пакаленне, народжанае на беларускай зямлі, адчувае сябе таксама цудоўна.

Ідзе ад адной дзялянкі да другой. Якіх толькі дрэў тут не ўбачыш: сасна Мурэя, елка канадская, ясець пенсільванскі, арах маньчжурскі, аksamіт амурскі. Многія з гэтых прыгажуню рассяліліся па Беларусі адсюль. Вось дуб чырвоны — стройны, высокі, магутны. Да таго ж добра расце на пясках, штогод добра родзіць, забяспечваючы ежай ласёў, дзікоў, казуль, соек, іншых лясных насельнікаў. У Беларусі ўжо заняты гэтым дубам 400 гектараў. Насенныя жалуды атрыманы з Прылуцкай дачы.

Займае дача 1 200 гектараў. Закладзена тут каля 40 эксперыментальных плошчаў — выдатны палгон для навуковых даследаванняў.

І. НОВІКАЎ.

Вечар на рацэ Бярэзіне.

Фота М. МІНКОВІЧА.

АДДАНАСЦЬ

Для Барыса Жылкіна лес стаў сэнсам усяго жыцця. Вернаму служэнню яму ён аддаў шэсцьдзесят гадоў працы, пошукаў, даследаванняў.

Разам з бацькам-лесніком юнак праводзіў у лесе шмат часу. Потым — вучоба ў Петраградскім лясным інстытуце, першыя самастойныя крокі на пасадзе памочніка ляснічага.

Сёння ў старэйшага лесавода Беларусі Барыса Жылкіна звыш ста навуковых прац па пытаннях дэндралогіі, біялогіі, экалогіі лясоў. Асабліва вялікае значэнне маюць яго працяглыя стацыянарныя даследаванні па праблеме біялагічнай меліярацыі лясоў з культурай лубіну. Вучоны даказаў, што садружнасць лубіну з сасной, дубам, елкай пры правільнай аграэхніцы паскарае рост высокапрадуктыўных лясоў.

Барысу Дзмітравічу ўжо за восемдзесят. Але і сёння ён працягвае працаваць прафесарам-кансультантам кафедры лесаводства Беларускага тэхналагічнага інстытута. У Негарэльскім вучэбна-даследчым лясніцтве, дзе праходзяць практыку студэнты і аспіранты, ён вучыць ма-

ладых любіць лес, быць адданымі абранай справе ўсё жыццё.

НА ЗДЫМКУ: прафесар Б. ЖЫЛКІН у лесе.

Фота А. НИКАЛЕВА.

бы, стараемся ўявіць тое жыццё, якое калісь вірвала тут. Аднак гэта не проста.

Па абрысах падмурка відаць, што гэта была звычайная хата, праўда, большая за сялянскую — шаснаццаць крокаў удоўжкі і дзевяць ушыркі. Пасярэдзіне грудок зямлі з рэшткамі бітай цэгля — сляды ад печы. Ганак, цэментаваная падлога прыдверных сенечкаў, якія мы цяпер тамбурамі называем, захаваліся амаль як новыя.

Ступаем па прыступках — нібы ўваходзім у хату... Крок, другі — і вось ўжо цётка Зося вядзе свой рэй. Яна неаднойчы была ў хаце Марцінкевічаў. «Вось тут, — кажа яна, — быў калідор. Прама з калідора можна было трапіць у сталовую, на права вялі дзверы ў «салён». Злева мясіліся спальні... Было аж тры ўваходы: адзін чысты і два чорныя. Пры маёй пам'яці ў гэтай хаце жылі ўнучкі Марцінкевіча. Іх было тры — Маня, Гэля, Валерка. Былі ў Марцінкевіча і ўнучкі. Усім было цесна, дык яны зрабілі вось гэтую прыбудову», — паказала яна на старую, пахлілую хаціну, пацярпелую ад часу. «Дык і гэтая старая хаціна таксама належала Марцінкевічам?» — дзівімся мы. «Так, жылі тут Міраслаў, Казімір, а пасля і дзятчаты... Гэтая хаціна мела ход у асноўную, старую. Яны сыходзіліся на вулках. Некалі мой стары вельмі хацеў, каб у Марцінкевічавай хаце была школа. Але нешта не выйшла... Памятаю, адзін год у ёй галасавалі».

Збіраючыся ў Люцынку, я браў з сабой сякія-такія дакументы, фотаздымкі Марцінкевіча. Меркаваў, яны дапамогуць мне разгаварыць людзей. Я паказаў вядомы фотаздымак Марцінкевіча. Цётка Зося і Марыя ў адзін голас загаманілі: «Гэтка ж была і яго ўнучка Валера... Яна вельмі да яго падобная».

«А ці прыходзяць сюды людзі?» — пытаемся. «Чаму ж не прыходзяць? Прыходзяць... Як надыйдзе лета, дык ідуць і ідуць. Усё настаўнікі з дзецьмі. Але бываюць і па аднаму». Пакуль мы гутарылі з цёткай Зосяй, Яўген Сахута зрабіў чарнавы накід Марцінкевічавай хаты на пагорку паводле яе апавядання. «А ці хоць што трохі падобнае атрымалася?» — паказаў ён свой накід Зосі Пятроўне. «Вельмі нават, — кажа яна, разглядаючы малюнак. І дадае: — Толькі вось тут, пры ганку, у іх заўсёды расла па абодва бакі агава, такая рэдкая расліна з шырокім лісцем... Захаваўся нават адзін плоскаты камень, на якім стаяў вазон з агавамі... Вось ён, пры ганку... А яшчэ, — заўважае цётка Зося, — на Марцінкевічавай хаце скрозь была буслоўка... Вось тут, на вільчаку», — паказвае яна на малюнак.

Што ж, дапаўненне вельмі істотнае, і аловак Яўгена Сахуты таропка заносіць папраўкі. Будыніна адразу набывае якуюсь інтымнасць, абжытасць, становіцца больш сугучнай з імем песняра.

Доўга яшчэ ў той дзень мы хадзілі з цёткай Зосяй па Марцінкевічавай сядзібе... Шмат чаго яна расказала нам пра Марцінкевічаву Люцынку і яе наваколле. У Мінск вярталіся перапоўненыя лацунцамі ад сустрэчы з зямлёй, на якой калісь жыў слаўны сын нашага народа Вінцук Марцінкевіч.

Уладзімір СОДАЛЬ.

гумар

— Чаму гэты чалавек спыняецца на кожным рагу вуліцы?
— А, гэта мой сусед. Проста па прывычцы. Ён дзесяць гадоў гуляў па гэтай маршруту са сваім сабакам.

Шэф выклікае да сябе падначаленага.

— Як ваша здароўе, Брайн?
— Дзякую вам, сэр, усё ў парадку. Я ні разу не хварэў за ўсе дваццаць гадоў работы ў фірме.

— Дзіўна! І ў вас ні разу не было язвы страўніка, вы не пакугавалі ад гіпертаніі, гасітрыту, у вас не было перадінфарктнага стану?

— Нічога, сэр!
— Скажыце мне шчыра, Брайн, а можа вы наогул не працуеце?

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага
Сцяга друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.
Зак. 1464.

(Заканчэнне. Пачатак на 6-й стар.)

роўна. Праглядаецца дзе-нідзе сістэма пасадкі: купкамі, па адной. Выразныя між імі і праходы.

Зацікаўлены гаворкай, вакол нас збіраюцца люцынкаўцы. Кожны хоча чымсьці нам дапамагчы. У гаворку ўключаецца Марыя Маркоўская. Ёй трыццаць пяць гадоў. Ад яе мы даведваемся, што на адным са свірнаў захавалася нейкая шылдачка і на ёй штосьці напісана. Гэтае яе павадамленне ўсё нас узрушыла, і мы накіраваліся да свірна. Аднак тут жа расчараваліся: шылдачку паспеў хтосьці скалупіць з патрухлелага франтона. Засталася толькі свежая лапінка.

«Зусім жа нядаўна была, — вінавата і здзіўлена гаворыць Марыя. — Па-польску штосьці было напісана. Можна, у Івянецкі музей хто забраў?» — спрабуе яна навесці хоць якія сляды, куды магла знікнуць гэтак патрэбная зараз шылдачка. І нібы жадаючы скрасіць няёмкасць, згадвае: «Тут жыла ў нас адна сям'я, яна кудысьці выехала... Дык у іхняй хаце шмат чаго было з Марцінкевічавых дома. Нічога з гэтага яны з сабой не бралі. Там цяпер Радына жыве. Можна б вы паглядзеці?» — сказала звыкла, спакойна. Нас жа нібы токам абдало: няўжо ацалелі рэчы з Марцінкевічавай хаты?

Радынава сядзіба побач, праз адзін двор. Дзверы ў сенцы і хату нізкія. Такая ж нізкая столь... Квадратныя бэлькі на выступ. Але ўсё гэта разглядалася пасля. А напачатку кінулася ў вочы мэбля. Так, хоць яна была і не вельмі экзатычная, не залочаная, не французская ці якая завазная галадская, усё ж адчувалася, што яна з іншага, больш заможнага жылля... Фарбаваная, з рэльефным узорам на спінды канана... Масіўны, грувасткі, з тоўстымі точанымі на такарным станку ножкамі стол, прызначаны для прасторнага інтэр'еру. Такого ж стылю драўляны ложак. У хаце бедака такая мэбля не вадзілася. «Але, гэта праца рук тутэйшых майстроў, народных умельцаў», — зазначае Яўген Сахута, супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору, з якім мы выправіліся ў вандроўку па Марцінкевічавых мясцінах. Усхваляваныя, выносім мэблю на вуліцу, фатаграфуем, а пасля зноў блукаем па руінах Марцінкевічавай сядзі-